

OFR
ORGANISATIONEN
OCH HUVUDAVTALEN

Innehåll

Inledning	2
Förhandlingsrätten	2
OFRs roll	2
Flexibel organisation	3
Huvudavtalen	3
OFRs utveckling	5
TCO-S och KTK	5
Decentraliseringsprocesser	5
TCO-OF	6
Saco-förbund välkomnades	7
Huvudavtalens utveckling	9
Bakgrund och historik	9
Förhandlingar om nya huvudavtal	10
Förhandlingarna på det statliga avtalsområdet	11
Förhandlingarna på det kommunala avtalsområdet	12
Hanteringen av konfliktfrågorna	13
OFR i årtal	14
OFR idag – konstitution m.m.	17
OFRs stadgar	17
OFRs sju förbundsområden	18
Förbundsområdesstadgar m.m. på det statliga området	19
Förbundsområdesstadgar m.m. på det kommunala området	21
Huvudavtalen idag	23
Nuvarande innehåll – statliga avtalsområdet	23
Nuvarande innehåll – kommunala avtalsområdet	23
Särskilt om partställningen enligt det statliga huvudavtalet	25
Avtal om förhandlingsordningar, KAF 00 och Samarbetsavtalet	26

Inledning

OFR är en uppdragsstyrd förhandlings- och serviceorganisation för fjorton fackliga organisationer inom den offentliga sektorn som tillsammans organiserar nästan 563 500 medlemmar anställda inom kommun, landsting och stat. OFR är därmed den fackliga organisation som representerar flest medlemmar inom kommunal och statlig sektor. Medlemsförbunden tillhör också, utom i ett fall, centralorganisationerna TCO eller Saco.

Förhandlingsrätten

Förhandlingsrätten inom OFR bärs av fyra förbundsområden på det kommunala avtalsområdet och tre på det statliga. Idén med organisationen är att förbunden – där de enskilda medlemmarna är aktiva – ska forma politiken, representera medlemmarna och synas utåt. OFR utformar ingen egen politik i program eller via kongresser utan varje förbundsområde beslutar självständigt om yrkanden, avtal och annat inom förhandlingsverksamheten. OFR ges uppdrag av förbundsområdena och kan efter särskilda beslut företräda dem utåt.

OFRs roll

Inom OFR har förbunden en stark självständighet. Men det behövs en arena för information och frivillig samverkan. OFR är ett forum för gemensamma överläggningar, planering, utvärdering av avtalsrörelser och samordning om så beslutas. Samordningen kan ske mellan förbundsområdena eller genom att OFR ges uppdrag att förhandla eller utföra arbetet inom olika områden. Uppdragen idag är främst inom områdena pension och försäkring, omställning, samhällsekonomi och lönestatistik, arbetsmiljö, prevention och trygghet, EU-bevakning, arbetsrätt, information och omvärld.

Organisationen har kontinuerligt förnyats och utvecklats sedan bildandet 1991. Syftet har varit att anpassa OFR till utvecklingen inom det statliga och kommunala avtalsområdet och förbundens intressen. Målet var från början att flytta den avgörande makten från kartell till förbunds nivå. Därigenom stärktes förbundens suveränitet och möjlighet att företräda sina medlemmar på alla nivåer. När samverkan blev frivillig och inte påtvingad blev det samtidigt möjligt att vidga samarbetet till att sträcka sig över både det kommunala och statliga avtalsområdet och över centralorganisationsgränsen mellan TCO och Saco.

Verkligheten och förbundens behov har styrt OFRs utveckling till en ordning som passar det kommunala och det statliga avtalssystemet, som idag kännetecknas av en långtgående decentralisering och individualisering av lönebildningen.

Flexibel organisation

Avgörande för OFRs utveckling har också varit den flexibla organisationen och att förändringar av förbundsområdesstrukturen har kunnat genomföras för att hela tiden passa nya medlemsförbund. Det har också varit möjligt att reformera förbundsområdena för att möta krav och önskemål från gamla medlemsförbund.

På det kommunala avtalsområdet har nästan varje inträde av nytt förbund föregåtts av förändringar av organisationen

- På läraryrket flyttades huvudavtal och förhandlingsrätt från förbundsområde Lärare till *Lärarnas Samverkansråd* när det bildades av Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund 1996.
- Inför Akademikerförbundet SSRs inträde 1999 öppnades för medlemskap i förbundsområde *Allmän kommunal verksamhet* utan krav på medlemskap i OFR. Först 2000 blev förbundet medlem i OFR.¹
- Vid Sveriges läkarförbunds inträde 2003 bildades ett helt nytt förbundsområde, *Läkare*, och OFR kunde medverka till att förbundsområdet snabbt kunde teckna ett eget huvudavtal.

Verkligheten och förbundens behov har styrt OFRs utveckling.

På det statliga området skedde förändringar genom en ombildning av sektorer till förbundsområden i samband med godkännande av det nya statliga huvudavtalet 1993.

Även andra förändringar har gjorts genom åren för att organisationen ska passa förbundens behov. Efter önskemål från Tull-Kust har till exempel förbundet flyttat från förbundsområde *Statstjänstemän* till förbundsområde *Poliser*.

Huvudavtalen

Både det statliga och det kommunala huvudavtalet är tecknade med utgångspunkt i OFRs organisation. Av huvudavtalet framgår exempelvis den ordning förbundsområdena eller förbunden inom det statliga området accepterat för hur de ska uppträda i avtalsfrågor gentemot Arbetsgivarverket. OFRs stadgar å andra sidan anger vilka förbundsområden som ska finnas och vilka förbund som ingår i dem. Förbundsöverenskommelser och förbundsområdesstadgar reglerar bland annat sammansättning och arbetsformer för förbundsområdena.

1) Medlemskapet avser medlemmar inom kommunal sektor.

OFRs utveckling

TCO-S och KTK

TCO-förbund med medlemmar som hade statligt reglerade anställningsvillkor var före 1991 med i kartellen TCO-S. TCO-förbund med medlemmar vilkas anställningsvillkor reglerades i avtal med kommuner och landsting var med i KTK. Förbund inom Saco tillhörde på samma sätt Saco-S för det statliga avtalsområdet eller Saco-K för det kommunala området.

De statliga kartellerna skötte förhandlingar på central nivå, träffade bindande centrala avtal och beslutade om konflikt. Förbunden saknade egen förhandlingsrätt. På det kommunala avtalsområdet innebar kompetensfördelningen mellan kartellerna och förbunden att förbunden själva förhandlade kring specialbestämmelser för de egna medlemmarna.

Men kartellen var förhandlande och avtalslutande part i frågor av gemensam karaktär och i andra frågor av övergripande principiell betydelse för förbunden. Det reglerades i centrala rekommendationsavtal. KTK och Saco-K beslutade även om konfliktåtgärder. Förbunden slöt slutligen bindande kollektivavtal med varje kommun och landsting.

Före OFRs bildande utövades alltså i princip den centrala förhandlingsrätten, avtalsrätten och konflikträtten genom kartellerna även om en viss förbundsfrihet fanns på det kommunala avtalsområdet.

De huvudavtal som reglerade denna starkt centraliserade ordning hade varit en förutsättning för att riksdagen i mitten på 1960-talet skulle besluta ge de offentligt anställda den omfattande förhandlings- och konflikträtt som finns idag.

Före OFRs bildande utövades i princip den centrala förhandlingsrätten, avtalsrätten och konflikträtten genom kartellerna.

Decentraliseringsprocesser

Under 1970- och 80-talen ledde en rad faktorer fram till fackliga krav på förändringar i förhandlingsverksamheten.

- Den nya lagstiftningen som infördes under 70-talet ökade den lokala fackliga aktiviteten avsevärt.
- Lokala förtroendemän utbildades och medlemmarnas engagemang ökade.
- Engagemanget födde krav på inflytande även på den centrala nivån och en demokratisering av beslutsfattandet.
- Arbetsgivarsidan drev fram en decentralisering av lönebildningen.
- Avtalssystemen sektoriserades.

Denna utveckling ledde givetvis till fackliga krav på decentralisering av förhandlings- och konflikträtten. I olika takt övergav också förbunden tron på att all reglering skulle ske centralt och började istället arbeta för en mer verksamhetsanpassad lönebildning.

När lärarna i grund- och gymnasieskolan, som var kommunalt anställda men som haft en statlig löne reglering, fördes över till kommunala avtal var tiden ute för de gamla organisationsformerna och förhandlingsreglerna. Det visade sig att de stora lärarförbunden inte

Förbunden behövde få en ökad egen förhandlingsrätt och möjlighet att driva sina frågor mer självständigt.

accepterade att styras av gamla stadgar vid byte av kartell. Samtidigt hade motsättningarna mellan förbunden ökat när krav på större självständighet växt fram.

Beslut om centrala avtal togs allt oftare med reservationer som följd. År 1990 beslutade Polisförbundet att lämna TCO och TCO-S på grund av att man inte kunde acceptera kartellens beslut i 1989 års avtalsrörelse.

Förbunden behövde få en ökad egen förhandlingsrätt och möjlighet att driva sina frågor mer självständigt än vad som var möjligt inom kartellerna. En ny typ av samverkan var nödvändig.

TCO-OF

Den 1 januari 1991 bildades TCO-OF, en ny form för förhandlingssamverkan, genom en sammanslagning av TCO-S och KTK. Syftet var att decentralisera verksamheten från en ordning där kartellerna förhandlade, slöt avtal och beslutade om stridsåtgärder till en ordning där detta skulle utövas av förbunden enskilt eller gemensamt inom respektive verksamhetsområde. Sammanslagningen var också betingad av en vilja att stärka en frivillig samverkan mellan förbunden på det statliga respektive kommunala avtalsområdet.

Förändringen syftade till att flytta den avgörande makten från kartell- till förbunds-nivå. Därigenom stärktes förbundens suveränitet och möjlighet att företräda sina medlemmar på alla nivåer.

Tre sektorer inrättades på det statliga avtalsområdet:

- Civil statsförvaltning
- Affärsverk
- Försvar

På det kommunala avtalsområdet inrättades tre förbundsområden:

- Lärare
- Allmän kommunal verksamhet
- Hälso- och sjukvård

Medlemsförbunden i TCO-OF ingick i någon eller flera av dessa områden. Förhandlings- och avtalsrätten som tidigare innehafts av TCO-S och KTK överfördes till sektorerna respektive förbundsområdena och de tog över kartellernas roll som kollektivavtalsparter.

Sektorerna och förbundsområdena var från början självständiga juridiska personer med egna stadgar och styrelser. Uppgiften var att sluta avtal för de till sektorn anslutna förbunden. Förhandlingar och slutande av avtal skulle ske och beslut om konfliktåtgärder skulle fattas i den ordning som bestämts i särskilda stadgar för sektorn, vilka överenskommit mellan de förbund som var anslutna till sektorn. Stadgarna gav möjlighet för enskilda förbund att driva egna förhandlingar i förbundsfrågor och även att vidta konfliktåtgärder i sådana frågor. Om så skedde var det förbund som vidtagit stridsåtgärderna ansvarigt för samtliga kostnader som konflikten förorsakat. Det fanns inte någon överenskommelse mellan förbunden eller mellan sektorerna om ett gemensamt agerande. En informell ordning med gemensamma sammanträden med skolstyrelserna utvecklades senare.

Den nya ordningen medförde att förhandlingar om nya huvudavtal inleddes. I samband med godkännandet av det nya statliga huvudavtalet 1993 ombildades sektorerna till förbundsområden.

Saco-förbund välkomnades

Redan från början fanns idén inom TCO-OF att utveckla den särskilda kopplingen till TCO och att öppna organisationen för förbund inom Saco. Den decentraliserade lönebildningen och utvecklingen av branschavtal gjorde förhandlingssamverkan med förbund inom Saco alltmer angelägen.

År 1995 fattades beslut om att utveckla TCO-OF till en gränsöverskridande organisation, öppen för förbund inom både TCO och Saco. Nödvändiga stadgeändringar genomfördes och namnet ändrades till Offentliganställdas Förhandlingsråd. OFR förvandlades därmed till ett samverkansorgan över centralorganisationsgränsen mellan TCO och Saco.

Genom ändring av Sacos stadgar 1989 hade förbunden rätt men inte längre skyldighet att tillhöra Saco-S respektive Saco-K. Kraven på en mer självständig roll för förbunden ledde senare till att Saco-K upplöstes 1994 och därmed upphörde också kartellens huvudavtal. Någon ny samverkansorganisation fanns inte etablerad inför kartellens upplösning, utan olika konstellationer av Saco-förbund med medlemmar på det kommunala avtalsområdet arbetade med att upprätta samverkan för att man skulle få träffa avtal med Kommunförbunden. Under denna tid fanns inget huvudavtal för Saco-förbunden på det kommunala avtalsområdet. Det första förbund som träffade ett nytt huvudavtal med de kommunala arbetsgivarna var Lärarnas Riksförbund när Lärarnas Samverkansråd bildades 1996. Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund samverkar i förhandlingarna genom Lärarnas Samverkansråd.

År 1995 fattades beslut om att utveckla TCO-OF till en gränsöverskridande organisation, öppen för förbund inom både TCO och Saco.

Huvudavtalens utveckling

Bakgrund och historik

Huvudavtalen, som ställer upp enhetliga och för längre tid gällande regler för främst förhandlingar och stridsåtgärder, har på det statliga och kommunala avtalsområdet utvecklats i takt med utvecklingen av den offentliga sektorn. Arbetsrätten och synen på offentligt anställdas villkor har genomgått stora förändringar genom åren. Från en ordning där offentliga arbetsgivare ensidigt bestämde tjänstemännens löner och anställningsvillkor via starkt centraliserade förhandlingar till dagens ordning med lokal och individuell lönesättning.

De första kommunala och statliga huvudavtalen undertecknades inför riksdagsbehandlingen av 1965 års förhandlingsrättsreform. Huvudavtalen var ett villkor för att lagfästa de offentligt anställda tjänstemännens förhandlingsrätt, deras möjlighet att sluta kollektivavtal och rätt att vidta stridsåtgärder. Genom huvudavtalen förband sig de fackliga organisationerna inom det statliga och kommunala avtalsområdet att uppträda genom representativa och ansvarstagande centrala fackliga organisationer och att undvika samhällsfarliga stridsåtgärder.

Huvudavtalen var ett villkor för att lagfästa de offentligt anställda tjänstemännens förhandlingsrätt, deras möjlighet att sluta kollektivavtal och rätt att vidta stridsåtgärder.

70-talet

Under lång tid var det den centraliserade ordningen för förhandlingar som präglade kollektivavtalen såväl på det statligt lönereglerade området som på det kommunala/landstingskommunala avtalsområdet. Som tidigare nämnts inleddes under mitten av 1970-talet en utveckling mot decentraliserade avtalsförhandlingar som påskyndades av 1976-års medbestämmanderättsreform. Medbestämmandelagen (MBL) förutsatte lokala förhandlingar, kollektivavtal om medbestämmande och en ny typ av förhandlingar. Samtidigt tillkom lagen om offentlig anställning (LOA), som bland annat innebar att de offentligt anställda fick ökade möjligheter att sluta medbestämmandeavtal. Detta tillsammans med en utveckling mot en decentraliserad lönebildning krävde nya regler i huvudavtalen.

År 1977 slöts ett nytt huvudavtal på det kommunala och landstingskommunala avtalsområdet (KHA 77) och året därpå slöts ett nytt huvudavtal på det statligt lönereglerade avtalsområdet, som svarade mot förändringarna i den arbetsrättsliga lagstiftningen. I likhet med 1966 års huvudavtal föreskrevs i båda huvudavtalen att beslut om stridsåtgärd måste fattas av central part för att stridsåtgärden skulle vara tillåten. I 1978 års statliga huvudavtal föreskrevs som tidigare att avtalsförhandlingar måste föras av central part på arbetstagsidan såvida inte annat avtalades. KHA 77 angav däremot att förhandling om kollektivavtal skulle föras som central förhandling om central part så begärde.

80-talet

Under 1980-talet kom konflikträtten att diskuteras och bli föremål för flera offentliga utredningar som lade fram förslag om nya regler som begränsade konflikträtten. Särskilt blev konflikträtten inom den offentliga sektorn ifrågasatt och krav restes om förändringar i de gällande huvudavtalen.

Utvecklingen mot en mer decentraliserad lönebildning gav upphov till de organisationsförändringar på den fackliga sidan som redan beskrivits. Förbunden som var anslutna till kartellerna krävde större självständighet och möjlighet att själva eller genom sina lokala fackliga organisationer genomföra förhandlingar. Lärarna flyttades från det statliga avtalsområdet till det kommunala. TCO-OFs bildande 1991 var en anpassning till den förändring som skedde på arbetsmarknaden. Förhandlings- och konflikträtten flyttades närmare förbunden från kartellerna till förbundsområdena respektive sektorerna.

Förhandlingar om nya huvudavtal

År 1991 inleddes förhandlingar om nya huvudavtal inom både det statliga och kommunala avtalsområdet. Ett avgörande skäl var bildandet av TCO-OF och överföringen av förhandlings-, avtals-, och konflikträtten till de tre sektorerna på det statliga avtalsområdet och till de tre förbundsområdena på det kommunala avtalsområdet. Effekten för det statliga avtalsområdet blev att det dåvarande huvudavtalet från 1978 upphörde att gälla för de tre sektorerna eftersom avtalet endast gällde för part som slutit huvudavtalet (dvs. TCO-S) eller som tillhörde sådan part. För KTK-förbunden blev följden av att huvudavtalet hade upphört mer komplicerad eftersom förbunden enligt KHA 77 vid sidan av KTK var centrala arbetstagarorganisationer och att de tecknat avtalet med varje kommun och landsting enligt rekommendationerna i KHA. Under hösten 1993 sade Saco-K upp KHA 77 eftersom kartellen skulle upplösas. Som också nämnts hade ingen ny förhandlingsorganisation inrättats vilket innebar att Saco-förbunden med medlemmar inom kommunal sektor enskilda begärde att förhandla och teckna nytt huvudavtal.

Stridsåtgärderna – stor fråga i förhandlingarna

De huvudsakliga frågorna under förhandlingarna var arsenalen av stridsåtgärder, medling, sammansättning av den nämnd som skulle bedöma om en stridsåtgärd var samhällsfarlig och hur beslut om stridsåtgärd skulle fattas.

Det var framför allt frågan om hur beslut om stridsåtgärd skulle fattas som kom att skapa motsättningar mellan parterna. Detta hade tidigare legat på kartellerna att fatta beslut om eller att godkänna. Bakgrunden till denna ordning var att statsmakterna inför 1965 års förhandlingsrättsreform för offentligt anställda tjänstemän ställt krav på att huvudorganisationerna skulle vara bärare av konflikträtten.

Den konkreta frågan vid huvudavtalsförhandlingarna var huruvida beslut om stridsåtgärd skulle fattas samfällt av TCO-OFs sektorer inom det statliga avtalsområdet respektive förbundsområdena inom det kommunala, vilket arbetsgiversidan krävde, eller om en sektor eller ett förbundsområde enligt den fackliga sidans krav självständigt skulle kunna fatta beslut om stridsåtgärd. Från arbetsgiversidan inom såväl det kommunala som det statliga området ställdes dessutom flera krav om inskränkningar av konflikträtten. På det statliga avtalsområdet krävde Arbetsgivarverket att avtal skulle tecknas av de tre statliga sektorerna gemensamt, i vart fall i vissa ekonomiskt väsentliga frågor.

Förhandlingarna på det statliga avtalsområdet

En viktig fråga i förhandlingarna på det statliga avtalsområdet var alltså reglerna kring konfliktåtgärder. Uppdraget till TCO-OF som för sektorernas räkning förde förhandlingarna, var att dels ge varje sektor/förbundsområde egen förhandlings-, avtals-, och konflikträtt samt att avskaffa de lokala gemensamma samverkansorganen som hade införts 1976, vilka förhandlat och slutit lokala kollektivavtal på myndighetsnivå.

Förhandlingarna inom det statliga området slutfördes 1993. Avtalet gjordes preliminärt och avsågs bli definitivt när TCO-OFs sektorer och förbund inom det statliga avtalsområdet ändrat sin organisation. De åtgärder som skulle vidtas var att ombilda de tre sektorerna (affärsverk, civil statsförvaltning och försvarsområdet) till tre förbundsområden samt att bilda ett särskilt samverkansorgan för de tre förbundsområdena med uppgift att fatta beslut om konfliktåtgärder. Ombildningen av sektorerna till förbundsområden grundades huvudsakligen på organisationspolitiska överväganden, bland annat Polisförbundets krav på en friare ställning för att kunna återvända som medlemsförbund och önskemål om att skapa en bra plattform för ett nytt enat Officersförbund. Tre nya förbundsområden bildades: *Statstjänstemän*, *Poliser* och *Officerare*. Genom ombildningen kunde ett nytt officersförbund få en egen plattform att agera utifrån och Polisförbundets krav om en friare ställning tillgodosågs.

Tecknande av avtal

Slutresultatet beträffande frågan om hur TCO-OFs förbundsområden skulle uppträda i förhandlingar, tecknade av avtal och vid beslut om konfliktåtgärder inom det statliga avtalsområdet blev att TCO-OF-förbunden accepterade kravet på ett gemensamt beslutsfattande rörande konfliktåtgärder. När det gällde kravet på gemensamt uppträdande av förbundsområdena vid tecknande av avtalet blev resultatet en kompromiss. Enligt huvudavtalet förblev förbundsområdena självständiga med egen beslutsrätt men huvudavtalet, SHA och samarbetsavtalet samt vissa angivna centrala avtal ska tecknas sammantaget av de tre förbundsområdena, däremot krävs inget gemensamt beslutsfattande.

När det gällde kravet på gemensamt uppträdande av förbundsområdena vid tecknande av avtalet blev resultatet en kompromiss.

De avtal som avses finns angivna i 2 kap. 2 § i huvudavtalet. Avtal som inte omfattas av uppräkningsbilagan kan tecknas av respektive förbundsområde för sig.

Kravet på avskaffande av de obligatoriska lokala gemensamma samverkansorganen var det sista som släpptes under förhandlingarna. Resultatet blev även där en kompromiss. Samverkansorgan ska finnas inom respektive förbundsområde inom det statliga området, men det finns inga krav på samverkan mellan förbund i olika förbundsområden. Denna ordning var avgörande för Polisförbundets beslut att återvända till TCO-OF eftersom den för förbundets del innebar att den obligatoriska samordningen lokalt togs bort då förbundet kom att utgöra ett eget förbundsområde.

Efter att TCO-OF:s förbundsområden bildats samt det särskilda gemensamma samverkansorganet inrättats kunde huvudavtalet göras definitivt. TCO-OFs tre förbundsområden övertog därigenom från och med den 1 juli 1993 partställningen i de avtal som träffats av TCO-OF/A/C/F.

Förhandlingarna på det kommunala avtalsområdet

Förhandlingarna om ett nytt huvudavtal på det kommunala avtalsområdet pågick parallellt med förhandlingarna om det statliga avtalet. Även där var TCO-OFs krav att varje sektor/förbundsområde skulle ha egen huvudavtalsstatus och likaså var kravet från arbetsgivarsidan att beslut om stridsåtgärder skulle fattas samfällt av TCO-OFs tre förbundsområden. Förhandlingarna strandade på grund av detta och återupptogs först två år senare för att slutföras 1994.

Parterna enades slutligen om att varje förbundsområde självständigt skulle ha rätt att fatta beslut om stridsåtgärder och att träffa centrala rekommendationsavtal.

Resultatet av huvudavtalsförhandlingarna på det kommunala avtalsområdet var att TCO-OF-förbunden drev igenom sina krav och parterna enades slutligen om att varje förbundsområde självständigt skulle ha rätt att fatta beslut om stridsåtgärder och att träffa centrala rekommendationsavtal. Det kan noteras att varje förbundsområde var större än TCO-K var totalt 1965, varför det var svårt för arbetsgivaren att hävda att förbundsområdena inte var tillräckligt representativa och ansvarstagande.

KHA 94 träffades med TCO-OFs tre förbundsområden på det kommunala området och Svenska kommunalarbetsförbundet.

På Saco-sidan fanns ännu inte några representativa organisationsbildningar som kunde definieras som huvudorganisationer varför Saco-förbunden kom att lämnas utanför huvudavtalsregleringen. De Saco-förbund som inte blev medlemmar i OFR slöt avtal om en interimistisk förhandlingsordning i avvaktan på bildandet av en förhandlingsorganisation som kunde företräda dessa förbund i huvudavtalsförhandlingar. År 1999 bildades Akademiker-Alliansen och slöt huvudavtal 2000.

Hanteringen av konfliktfrågorna

På såväl det statliga som det kommunala avtalsområdet resulterade huvudavtalsförhandlingarna i en ny sammansättning av de nämnder som ska bedöma om en konflikt är samhällsfarlig. Vid sidan av partsrepresentanterna utser arbetsgivarsidan och arbetstagar sidan gemensamt tre utomstående ledamöter, varav den ena är ordförande. Genom huvudavtalen på både statlig och kommunal sektor inskränktes arsenalen av stridsåtgärder till strejk, övertidsblockad, reseblockad mot resor utanför ordinarie arbetstider och nyanställningsblockad. Sympatiåtgärder blev endast tillåtna för att stödja stridsåtgärd utanför det kommunala avtalsområdet. Vidare föreskrevs i huvudavtalen att om medling påkallats och under tid som medling pågår får varsel om stridsåtgärd inte lämnas och stridsåtgärd får inte påbörjas såvida inte part lämnat motparten skriftligt besked om att frånträda medlingen. Dessutom måste part som vill frånträda medling inhämta medlarnas synpunkter på förutsättningarna för fortsatt medling.

OFR i årtal

1991

TCO-OF bildades. Medlemsförbund vid starten var:

Läraryrskommittén, Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund, Statstjänstemannaförbundet ST, Vårdförbundet SHSTF, Officerarnas Riksförbund, Försvarets Civila Tjänstemannaförbund FCTF, Ledarna, Svenska Tulltjänstemannaförbundet och Svenska Folkhögskolans läraryrskommitté SFHL.

Polisförbundet anmälde under 1990 utträde ur TCO och TCO-S från och med 1 januari 1991. Senare begärde förbundet en förskjutning av utträdestidpunkten till 1 april 1991 för att hinna analysera konsekvenserna av bildandet av TCO-OF. TCOs styrelse beviljade begäran och beslöt dessutom att under vissa förutsättningar låta förbundet kvarstå som medlem i TCO till och med 1993 års TCO-kongress, utan att vara medlem i TCO-OF.

1993

Polisförbundet återinträdde som medlem i TCO-OF från och med 1 juni 1993. Anledningen var det nya statliga huvudavtalet och inrättandet av förbundsområde Poliser samt decentraliseringen av förhandlingarna.

1995

TCO-OFs ombildades till Offentliganställdas Förhandlingsråd. De beslutsbefogenheter rörande TCO-OF som tidigare tillkom TCOs kongress överfördes till OFRs stämma och organisationen blev därmed oberoende av centralorganisationerna.

ORF och SOF beslöt i november att bilda ett nytt Officersförbund.

1994

En överenskommelse träffades mellan Officerarnas Riksförbund (ORF), Svenska Officersförbundet (SOF), TCO-OF och Saco-S. Överenskommelsen, som till och med utgången av 1997, innebar att ett nytt officersförbund gavs rätten att under tiden fram till den första ordinarie kongressen stå utanför såväl TCO, Saco, TCO-OF som Saco-S. TCO-OF och Saco-S åtog sig att gemensamt företräda det nya förbundet i övergripande centrala förhandlingsfrågor samt i konflikträttsfrågor.

Huvudavtal träffades inom det kommunala området.

1996

Läraryrskommittén och Läraryrskommitténs Riksförbunds Samverkansråd, bildades och träffade huvudavtal med Landstingsförbundet och Kommunförbundet. Förbundsområde Lärare är vilande så länge Samverkansrådet har rollen som avtalslutande part.

1997

OFRs stämma i september diskuterade eventuella konsekvenser av TCO-kongressens beslut att utesluta Ledarna, men konstaterade att detta beslut inte påverkade Ledarnas medlemskap i OFR. avtalslutande part.

1998

Officersförbundet blev medlem i OFR.

1999

Inom det kommunala avtalsområdet utvecklade OFR verksamheten genom att träffa en överenskommelse med Akademikerförbundet SSR om ett service-medlemskap.

2001

Serviceöverenskommelse tecknades med Lärarnas Riksförbund från och med 1 juli 2001.

2000

Akademikerförbundet SSR blev medlem i förbundsområde Allmän kommunal verksamhet men ännu ej medlem i OFR.

Serviceöverenskommelse tecknades med Sveriges läkarförbund.

2003

Sveriges läkarförbund blev medlemmar i OFR från och med den 1 maj 2003 och ett nytt förbundsområde inrättades, OFRs förbundsområde Läkare. Förbundsområdet tecknade den 1 november 2003 eget huvudavtal med Landstingsförbundet och Kommunförbundet. Försäkringsanställdas Förbund och Statstjänstemannaförbundet gick samman den 1 januari och bildade Fackförbundet ST.

2005

Sveriges Skolledarförbund blev medlem i OFR från och med den 1 februari 2005 med sina kommunalt anställda medlemmar.

Det kan i detta sammanhang noteras att samtliga förbund som träffat serviceöverenskommelser med OFR senare har ansökt om och beviljats medlemskap i OFR för sina kommunalt anställda medlemmar men att de kvarstår i Saco-S med sina statligt anställda medlemmar.

2002

Akademikerförbundet SSR och Lärarnas Riksförbund blev medlemmar från och med 1 januari 2002 liksom Försäkringsanställdas Förbund. Ett serviceavtal tecknades med Sveriges Skolledarförbund från och med den 1 april 2002.

2009

Sveriges Skolledarförbund bröt sitt samarbete med Lärarnas Samverkansråd och begärde därför utträde ur OFR. Medlemskapet upphörde den 31 december 2009.

2010

Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund blev medlemmar i OFR den 1 april 2010 och ingår i förbundsområde Hälso- och Sjukvård tillsammans med Vårdförbundet.

OFR idag – konstitution m.m.

OFRs konstitution består av stadgar, förbundsområdesstadgar och vissa överenskommelser mellan förbunden.

OFRs stadgar

Redan vid OFRs bildande var inriktningen att organisationen skulle byggas upp på ett så enkelt sätt som möjligt och att den konstitutionella verksamheten skulle minimeras. Stadgarna har genom åren reviderats av olika anledningar och senast antogs nya stadgar för OFR den 27 september 2011. Syftet med de nya stadgarna var bland annat att modernisera och effektivisera arbetet inom organisationen och att förenkla och förtydliga den konstitutionella strukturen.

I ändamålsparagrafen anges att OFR är en sammanslutning av fackliga organisationer med medlemmar inom den offentliga sektorn och att OFR är en uppdragsstyrd förhandlings- och serviceorganisation för samverkan mellan förbunden. Det anges vidare att förbunden för utövande av förhandlings-, avtals-, och konflikträtten har bildat följande förbundsområden:

1. Förbundsområde **Lärare** som består av Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund.
2. Förbundsområde **Allmän kommunal verksamhet** som består av Vision, Akademikerförbundet SSR, Ledarna och Teaterförbundet.
3. Förbundsområde **Hälso- och sjukvård** som består av Vårdförbundet och Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund.²
4. Förbundsområde **Läkare** som består av Sveriges Läkarförbund.
5. Förbundsområde **Statstjänstemän** som består av Fackförbundet ST, Lärarförbundet, Vårdförbundet, Ledarna och Försvarsförbundet.
6. Förbundsområde **Poliser** som består av Polisförbundet och Tull-Kust.
7. Förbundsområde **Officerare** som består av Officersförbundet och Ledarna.

Det finns således sju förbundsområden inom OFR, tre inom det statliga avtalsområdet och fyra inom det kommunala. Av OFRs stadgar framgår också vilket förbundsområde förbunden tillhör. Varje förbundsområde är en självständig juridisk person med rätts-handlingsförmåga som kan förhandla och sluta avtal. Förbundsområdenas verksamhet utövas med stöd av förbundsområdesstadgar eller andra överenskommelser. Stadgarna för förbundsområdena beskriver hur förbunden som ingår i dessa arbetar och hur beslut fattas inom förbundsområdet.

² Från och med 1 januari 2014 är fysioterapeut nyskyddad yrkestitel för sjukgymnaster. Förbundet förväntas byta namn.

OFRs sju förbundsområden

Det kommunala området

Lärare¹

Läraryrket,
Lärarnas Riksförbund

Allmän kommunal verksamhet

Vision, Ledarna, Akademikerförbundet SSR, Teaterförbundet

Hälso- och sjukvård

Vårdförbundet, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund

Läkare

Sveriges läkarförbund

Det statliga området

Statstjänstemän

Fackförbundet ST, Läraryrket,
Ledarna, Försvarsförbundet,
Vårdförbundet

Poliser

Polisförbundet,
Tull-Kust

Officerare

Officersförbundet,
Ledarna

1) Inom läraryrket har Läraryrket och Lärarnas Riksförbund kommit överens om att gemensamt utöva den centrala förhandlings- och avtalsrätten genom Lärarnas Samverkansråd.

Det kan noteras att under den tid som Läraryrket och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd fullgör förbundsområde Lärares uppgifter betraktas förbundsområdet som vilande. Om Samverkansrådet av någon anledning inte fullgör denna uppgift återgår förhandlings-, avtals- och konflikträtten enligt reglering i lärarnas kommunala huvudavtal till förbundsområde Lärare.

OFRs verksamhet bedrivs enligt stadgarna genom en överstyrelse och en styrelse. Överstyrelsen är OFRs högsta beslutande organ. Överstyrelsen består av en ledamot från varje förbund samt av styrelsens ledamöter. Varje ledamot äger så många röster som förbundet har medlemmar. Styrelseledamöterna har yttrande- och förslagsrätt men inte rösträtt. Överstyrelsen har ett ordinarie sammanträde varje år. Överstyrelsens primära uppgift är att fatta beslut om avgift till OFR, budget, ansvarsfrihet för styrelsen, stadgeändring samt medlemskap i OFR. Överstyrelsen fattar också beslut om ändring av indelning i förbundsområden.

Styrelsen består av ordförande samt åtta ledamöter som utses av överstyrelsen. Samtliga OFRs förbundsområden ska, enligt stadgarna, vara representerade i styrelsen.

Förutom de stadgefästa organen finns flera andra grupper, i vilka förbunden samarbetar. För att ge de förbund som inte är representerade med egen ledamot i styrelsen möjlighet till diskussion och information om aktuella frågor finns exempelvis en informell grupp, kallad Fyrgruppen. Vidare finns en förhandlingschefsgrupp där samtliga förbund har möjlighet att samarbeta och utbyta information mellan förbundsområdena.

Förbundsområdesstadgar m.m. på det statliga området

Förbundsområdesstadgarna styr arbetet mellan förbunden inom förbundsområdena. Grundstrukturen för förbundsområdesstadgarna för de tre statliga förbundsområdena är i stort sett likalydande även om vissa skillnader finns. Stadgarna anger att förbundsområdet är en sammanslutning av till OFR anslutna organisationer samt att förbundsområdets uppgift är att sluta avtal med Arbetsgivarverket för de till förbundsområdet anslutna förbunden. I stadgarna anges att förbundsområdet utövar sin verksamhet genom styrelsen och att det åligger styrelsen att på så sätt som framgår av stadgarna förhandla och träffa avtal samt att utse firmatecknare. Stadgarna på det statliga området skiljer sig något åt vad gäller hur många ledamöter styrelsen ska ha samt fördelningen av antalet ledamöter mellan de ingående förbunden.

Förbundsområdesstadgarna är i princip lika vad gäller rätten att förhandla och träffa avtal. Enligt stadgarna har förbundsområdena rätt att självt förhandla och träffa avtal i samtliga frågor med undantag dels för sådana där rätten att teckna avtal ska utövas av de tre förbundsområdena sammantagna och dels sådana där förhandlings- och avtalsrätten disponeras av förbund inom förbundsområde enligt särskilt avtal. Av huvudavtalet framgår i vilka fall förbundsområdena ska teckna avtal gemensamt, när förbundsområde tecknar själv och när enskilt förbund inom förbundsområdet kan teckna avtal.

Genom det statliga huvudavtalet har OFRs förbund inom det statliga avtalsområdet förbundit sig att företrädas av ett lokalt gemensamt samverkansorgan inom varje förbundsområde i de fall fler än ett förbund inom förbundsområdet berörs av en viss avtalsfråga. Av förbundsområdesstadgarna framgår hur ett sådant inrättas och det finns riktlinjer för vad som gäller om förbundens berörda lokala enheter inte kan enas om inrättande av och arbetsordning för lokala gemensamma samverkansorgan. Regleringen av de lokala gemensamma samverkansorganen är lika i de tre förbundsområdesstadgarna på det statliga området. Riktlinjerna om vad som gäller om berörda lokala enheter inte kan enas tillkom som ett resultat av skiljedomen mellan förbundsområde Officerare och Ledarna 2000.

De statliga förbundsområdesstadgarna skiljer sig åt vad avser förhandlingsdelegation. För förbundsområde Statstjänstemän och Poliser gäller att för beredning av förhandlingsfrågor ska inrättas en förhandlingsdelegation och att varje i förbundsområdet ingående förbund har rätt till representation. Det stadgas också att kollektivavtal som träffas med Arbetsgivarverket undertecknas av förhandlingsdelegationens ordförande eller särskilt

utsedd förhandlingsledare. I stadgarna för förbundsområde Officerare saknas sådan reglering och styrelsen utgör därför förhandlingsdelegation.

Ytterligare en skillnad mellan förbundsområdena Statstjänstemän och Poliser respektive Officerare är att de två förstnämnda har ett stadgande som anger att ”Lokala avtal som träffas med stöd av centrala avtal träffas med stöd av förhandlingsordningen i det statliga huvudavtalet”. Detta saknas i stadgarna för förbundsområde Officerare.

När det gäller beslut om konfliktåtgärder är förbundsområdesstadgarna på det statliga området likalydande. Det anges att beslut om konfliktåtgärder för samtliga förbundsområden ska fattas av OFRs samverkansorgan för de statliga förbundsområdena.³ Det finns också regler i förbundsområdesstadgarna om att kostnader för gemensamma konfliktåtgärder ska ersättas solidariskt av de till förbundsområdet anslutna förbunden om inte annat överenskommes. Utöver stadgarnas regler om detta innehåller bestämmelserna för konfliktfonden också regler om hur kostnader för en konflikt ska regleras.

Samverkansorgan för de statliga förbundsområdena

Av stadgarna för samverkansorganet framgår att det består av de tre förbundsområdena inom den statliga sektorn och att samverkansorganet har till uppgift att för de statliga förbundsområdenas räkning fatta beslut om stridsåtgärder. Verksamheten utövas genom styrelsen som ska bestå av 16 ledamöter, varav Fackförbundet ST utser åtta, däribland ordföranden. Beslut fattas med enkel majoritet och ordföranden har utslagsröst.

Ordförandegruppen och förhandlingsledningsgruppen

Inom ramen för OFRs statliga förbundsområden finns också ordförandegruppen som bildades genom en överenskommelse mellan de statliga förbundsområdena den 7 april 2000. Syftet med gruppen är att underlätta och stärka det gemensamma arbetet inom de statliga förbundsområdena. Ordförandegruppen består av ordförandena i de tre förbundsområdena på det statliga området. Av överenskommelsen framgår att ställningstaganden inom ordförandegruppen förutsätter enighet samt att den samordning som överenskommit inte ska påverka den beslutsordning som anges i stadgar eller överenskommelser inom OFR. Överenskommelsen tar således inte över förbundsområdenas suveräna rätt att enligt sina stadgar fatta beslut i förhandlings- och avtalsfrågor.

För beredning av förhandlingsfrågor och genomförande av gemensamma förhandlingar finns en förhandlingschefsgroup bestående av förhandlingscheferna i Fackförbundet ST, Polisförbundet och Officersförbundet.

3) Det följer också av det statliga huvudavtalet att stridsåtgärd inte får vidtas utan att åtgärden har blivit beslutad av det särskilda gemensamma samverkansorganet.

Förbundsområdesstadgar m.m. på det kommunala området

Av OFRs stadgar framgår att det finns fyra förbundsområden på det kommunala avtalsområdet: Förbundsområde Lärare, Förbundsområde Allmän Kommunal Verksamhet, Förbundsområde Hälso- och sjukvård samt Förbundsområde Läkare. De förbundsområdesstadgar som gäller för förbundsområdena har i princip lika uppbyggnad. Dock gäller som påpekats tidigare att förbundsområdesstadgarna för förbundsområde Lärare är vilande under den tid som Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd utövar verksamheten förbunden inom läraryrket. För förbundsområde Hälso- och sjukvård gäller att förbundsområdesstadgarna moderniserades i samband med att Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund blev medlemmar i OFR och i förbundsområdet. Läkarförbundet ansvarar såsom ensamt förbund för verksamheten i förbundsområde Läkare.

Grundstrukturen i förbundsområdesstadgarna är att de inledningsvis anger att förbundsområdet har till uppgift att sluta avtal för de till förbundsområdet anslutna förbunden. Därefter anges beträffande organisation att verksamheten utövas genom styrelsen och att det åligger styrelsen att leda förbundsområdets verksamhet. Styrelsen har i uppgift att enligt stadgarna förhandla och träffa avtal, att årligen avge en verksamhetsberättelse till de anslutna förbunden samt att utse firmatecknare.

Beträffande förhandlingar och slutande av avtal anges i förbundsområdesstadgarna att detta sker i den ordning som bestämts i särskilda stadgar för förbundsområdet vilka överenskommit mellan de anslutna förbunden.

Beslut rörande stridsåtgärder regleras i förbundsområdesstadgarna, bland annat anges att beslut om stridsåtgärder fattas i den ordning som bestämts i särskilda stadgar för förbundsområdet. Det anges också att det åligger medlemsförbunden att medverka till att stridsåtgärder verkställs i enlighet med anvisningar från styrelsen. Kostnader för gemensamma konfliktåtgärder ska enligt förbundsområdesstadgarna solidariskt ersättas av de till förbundsområdet anslutna förbunden såvida inte annat överenskommit.

Det kan i detta sammanhang noteras att det inte finns något krav på att förbundsområdena inom det kommunala området sammantaget fattar gemensamma beslut såsom gäller på det statliga området.

Det finns inte något krav på att förbundsområdena inom det kommunala området sammantaget fattar gemensamma beslut såsom gäller på det statliga området.

Huvudavtalen idag

Nuvarande innehåll – statliga avtalsområdet

Det statliga huvudavtalet har samma materiella innehåll idag som när det träffades 1993 vad gäller de stora frågorna som avhandlades; spelreglerna mellan parterna vad gäller konfliktfrågor och partsfrågor. Fortfarande sluts viktiga centrala avtal av förbundsområdena inom det statliga området sammantagna och beslut rörande konflikt fattas gemensamt i samverkansorganet.

De ändringar som gjordes i det statliga huvudavtalet 2000 var föranledda av att SEKO blev part i avtalet och i övrigt vissa formella justeringar. Samarbetsavtalet som i huvudsak föranleddes av införandet av Medlingsinstitutet utgör också en förändring i förhållande till huvudavtalet från 1993 då det ersätter huvudavtalet i vissa delar.

Med ikraftträdande i juli 2013 slöt parterna avtal om ändringar i huvudavtalet. Ändringarna var redaktionella och innebar inte någon materiell förändring men avtalet fick ny lydelse.

Det statliga huvudavtalet reglerar bland annat följande:

- slutande av kollektivavtal och behörig part på arbetstagersidan,
- information enligt §§ 19, 20 MBL,
- facklig vetorätt i visst fall §§ 38–40 MBL,
- förhandlingar i rättstvister,
- frågor rörande fredsplikt och stridsåtgärder.

Av huvudavtalets 7 kap. 4 § framgår att stridsåtgärd inte får vidtas utan att åtgärden har blivit beslutad av det särskilda gemensamma samverkansorganet för OFRs förbundsområden inom det statliga förhandlingsområdet, Saco-S respektive SEKO.

För redovisning av det statliga huvudavtalets bestämmelser om partsställning se nedan.

Nuvarande innehåll – kommunala avtalsområdet

Huvudavtalen på det kommunala avtalsområdet är desamma för OFRs förbundsområden som när de träffades 1994 med undantag för justeringar i anledning av förändringar på arbetstagersidan och arbetsgiversidan. På arbetstagersidan övertogs partsställningen av Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd 1997. Under den tid samverkansrådet bedriver verksamheten för OFRs förbund inom lärarområdet är OFRs förbundsområde lärare vilande. Sedan KHA slöts har också ett nytt förbundsområde inom OFR tecknat huvudavtal, OFRs förbundsområde Läkare.

En förändring som skett på arbetsgiversidan sedan KHA 94 slöts är att Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet 2005 gick samman i en organisation, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) som förhandlar och tecknar rekommendationsavtal för kommuner och landsting och som numera är bärare av det kommunala huvudavtalet.

Vid sidan av OFRs förbundsområden är Svenska Kommunalarbetareförbundet och även AkademikerAlliansen bärare av det kommunala huvudavtalet.

Specifikt för avtalssystemet på det kommunala avtalsområdet är att kommuner och landsting själva sluter de bindande kollektivavtalen med stöd av centrala rekommendationsavtal. Uppdraget att förhandla och träffa centralt rekommendationsavtal ges av kommuner och landsting till Sveriges Kommuner och Landsting. Kommuner och landsting antar tillsammans med förbunden rekommendationsavtalen som lokala kollektivavtal (LOK). Denna konstruktion framgår exempelvis tydligt av förhandlingsprotokollet till KHA där det anges att parterna är ense om att rekommendera sina medlemmar att som lokalt kollektivavtal anta bilagda Kommunalt Huvudavtal. Det anges därvid också att parterna är överens om att lokalt kollektivavtal ska anses kommit till stånd genom att kommunens personalorgan beslutar att anta bestämmelserna som lokalt kollektivavtal och tillställer arbetstagarorganisation, som begär det, protokollsutdrag över beslutet. Det kommunala avtalssystemet skiljer sig också från det statliga genom att Arbetsgivarverket är en statlig myndighet som förhandlar och sluter kollektivavtal på uppdrag av sina medlemsmyndigheter medan SKL är en privaträttslig organisation som är bildad av sina medlemmar, kommuner och landsting.

Förbundsområdena inom det kommunala området har rätt att själva teckna kollektivavtal och att fatta beslut om stridsåtgärder. Det finns således inom det kommunala området inte samma krav som på det statliga området om att förbundsområdena i vissa fall ska teckna avtal gemensamt eller fatta gemensamma beslut om stridsåtgärder.

KHA har likalydande innehåll för de olika förbundsområdena. Det kan dock noteras att förhandlingsprotokollet till KHA gällande för lärarområdet innehåller bestämmelser om Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd. Bland annat om hur beslut ska fattas. I förhandlingsprotokollet anges också vad som gäller om Samverkansrådet skulle upphöra. I princip gäller då att förhållandena återgår till det som gällde innan, det vill säga förhandlings-, avtals-, och konflikträtten återgår till förbundsområde Lärare.

Det kommunala huvudavtalet inleds med kapitlet Förhandling om upprättande av kollektivavtal. Därefter regleras primär förhandling och information enligt MBL. I 5 § anges att om en förhandling enligt 11 § MBL eller 38 § MBL berör mer än en lokal arbetstagarorganisation kan dessa företrädas av ett gemensamt samverkansorgan som då utgör lokal arbetstagarorganisation. Det tredje kapitlet innehåller bestämmelser om rättstvister och förhandlingar i sådana tvister. Därefter följer bestämmelser om protokoll bland annat att huvudregeln är att protokoll ska föras vid förhandling och justeras av parterna. Kapitlet om protokoll reglerar också frågor om när förhandling anses avslutad. Det femte kapitlet i KHA reglerar stridsåtgärder och det sjätte kapitlet reglerar frågor om samhällsfarliga konflikter.

Särskilt om partsställningen enligt det statliga huvudavtalet

Här kommenteras endast huvudavtalets delar om slutande av kollektivavtal och behörig part på arbetstagarsidan.

Det andra kapitlet i huvudavtalet reglerar partsställningen på arbetstagarsidan vid slutande av kollektivavtal, det vill säga vem eller vilka som får träffa avtal med Arbetsgivarverket eller myndighet som Arbetsgivarverket bestämmer. I första kapitlet definieras vad som avses med myndighet respektive arbetsgivare.

I 2 kap. 1 § anges att huvudavtalet, det särskilda huvudavtalet (SHA) samt samarbetsavtalet för det statliga avtalsområdet ska slutas av OFRs förbundsområden inom det statliga förhandlingsområdet sammantagna (OFR/S/P/O), av Saco-S samt av SEKO.

När det gäller vem som på arbetstagarsidan får sluta lokalt avtal med stöd av huvudavtalet framgår detta av 3 kap. 3 och 5 §§ samt 6 § tredje stycket. I 3 kap. regleras ordningen för samverkansförhandling och information m.m. enligt MBL.

I 2 kap. 2 § uttalar parterna att ett förändrat avtalssystem är en betydelsefull del i det förändringsarbete parterna har ett gemensamt ansvar för. Parterna konstaterar att ordningen för slutande av kollektivavtal enligt 2-5 §§ syftar till att genom en utvecklad delegering och decentralisering av förhandlings- och avtalsrätten åstadkomma förnyelse och förenkling av avtalssystemet.

I 2 kap. 2 § anges att de centrala avtal som anges nedan på arbetstagarsidan sluts av OFRs förbundsområden inom det statliga förhandlingsområdet sammantagna (OFR/S/P/O), Saco-S och av SEKO – Facket för Service och Kommunikation.

Centrala kollektivavtal:

1. Ramavtal om löner
2. Ramavtal om allmänna arbets- och anställningsvillkor
3. Ramavtal om arbetstid
4. Pensionsavtal
5. Avtal om trygghetsfrågor inom socialförsäkringsområdet
6. Avtal om trygghetsfrågor och andra frågor inom anställningsskyddsområdet
7. Avtal om medbestämmande i fråga om regeringsärenden
8. Andra avtal som ska gälla generellt inom parternas avtalsområde
9. Avtal som förändlats av övergripande politiska beslut

När det gäller lokala avtal som sluts med stöd av dessa uppräknade centrala avtal sluts dessa av lokal arbetstagarorganisation. För OFR-förbundens del av förbund eller del av förbund inom respektive förbundsområde, dock med den begränsningen att om fler än ett förbund inom respektive förbundsområde berörs av viss avtalsfråga ska förbunden företrädas av ett lokalt gemensamt samverkansorgan inom varje förbundsområde.⁴

4) Som nämnts ovan framgår av förbundsområdesstadgarna närmare hur sådana inrättas och hur arbetet ska bedrivas inom dessa.

Andra kollektivavtal än som avses i 2 kap. 1–3 §§

Andra centrala kollektivavtal än de som avses i 1–2 §§ får slutas av respektive förbundsområde var för sig. Förbundsområdet kan om det så beslutar låta sig ersättas av högst två förbund var för sig inom varje förbundsområde.

Lokala avtal med stöd av sådana centrala avtal träffas inom OFRs förbundsområde Statstjänstemän av OFRs lokala gemensamma samverkansorgan inom förbundsområdet eller av högst två förbund var för sig eller del av respektive förbund som detta bestämmer.

För förbundsområde Poliser och Officerare gäller att det är förbundsområdet eller del av detta som sluter avtal. Anledningen till skillnaden var att vid tidpunkten när huvudavtalet slöts bestod dessa förbundsområden endast av ett förbund vardera. Därför behövdes inga regler om samverkansorgan.

Det kan noteras att det uttryck som används i huvudavtalet är central arbetstagarorganisation men någon definition av begreppet lämnas inte.

2 kap. 6 § innehåller gemensamma bestämmelser. I avsnittet regleras om och i vilken utsträckning lokala arbetstagarparter får träffa lokala kollektivavtal. Lokalt avtal får träffas under förutsättning att detta anges i det centrala avtalet. Det anges vidare att om ett centralt avtal tecknats av parterna sammantaget svarar och talar de också gemensamt för avtalet. Detta är bakgrunden till att en tvist om till exempel RALS formellt förs av OFR/S,P,O även om den praktiska hanteringen ser annorlunda ut.

Uppsägning av avtal, såväl centrala som lokala, får endast göras av den eller de organisationer som slutit avtalet. Uppsägning av huvudavtalet är särskilt reglerat i 8 kap. 2 § där det för OFRs del anges att huvudavtalet endast kan sägas upp av OFRs förbundsområden inom det statliga förhandlingsområdet sammantagna (OFR/S, P, O).

Avtal om förhandlingsordningar, KAF 00 och Samarbetsavtalet

Både på det statliga och på det kommunala avtalsområdet träffades avtal med anledning av den nya lagstiftningen om medling som infördes år 2000. Det kommunala avtalet om förhandlingsordning, KAF 00 undertecknades 2000 och Samarbetsavtalet för det statliga avtalsområdet undertecknades samma år. Ett syfte med dessa avtal var att undvika ”tvångsmedling” som följer av MBL 47 b § och som infördes i och med den nya lagstiftningen om medling. Av MBL följer att om parterna är ense om att de är bundna av ett avtal om förhandlingsordning med visst innehåll kan avtalet anmälas till Medlingsinstitutet för registrering. Enligt MBL gäller att när sådant avtal har registrerats, får under giltighetstiden medlare inte utses utan samtycke från parterna. Båda dessa avtal är anmälda för registrering hos Medlingsinstitutet.

KAF 00

I förhandlingsprotokollet till KAF 00 anges att syftet med avtalet är att skapa goda förutsättningar för att så långt möjligt genomföra centrala förhandlingar om lön- och allmänna anställningsvillkor m.m. med för sektorn ekonomiskt rimliga resultat. Därmed bidrar parterna på sektorn till att lägga grunden till en väl fungerande lönebildning, vilket bör leda till en god tillväxt, hög sysselsättning och låg arbetslöshet. Avtalet anger också att den konkurrensutsatta sektorn har en lönenormerande roll och, när så är lämpligt, kan förhandlingarna inom internationellt konkurrensutsatta avtalsområden avslutas först om det förs i tiden parallella förhandlingar. Avtalet innehåller bestämmelser om tidplan för förhandlingar, om att berörda parter gemensamt ska utse medlare samt medlaren befogenheter. Avtalet innehåller också bestämmelser om varsel vid stridsåtgärd.

Sveriges läkarförbund och Kommunalarbetarförbundet har sagt upp avtalet.

Samarbetsavtalet

Samarbetsavtalet på det statliga området syftar bland annat till att visa att parterna gemensamt tar ansvar för lönebildningen. Avtalet syftar till att parterna på det statliga avtalsområdet i samverkan ska kunna stärka förhandlingsprocessen och genomföra konstruktiva avtalsförhandlingar med upprätthållande av arbetsfred. Parterna i avtalet är ense om att förloppet och utfallet av löneförhandlingarna på det statliga avtalsområdet ska bidra till samhällsekonomisk balans och inte störa det konkurrensutsatta näringslivets strävanden mot en kostnadsutveckling i nivå med omvärlden.

Parterna inrättade genom avtalet en samarbetskommitté som har i syfte att främja konstruktiva förhandlingar för slutande av de centrala avtalen med utgångspunkt i vad som följer av avtalet. Parterna inrättade också genom avtalet ett samarbetsråd för att underlätta förverkligandet på lokal nivå av sådant som de centrala parterna överenskommit i ramavtalen. Avtalet innehåller vidare en förhandlingsordning med regler om tidsplan för förhandlingar, medling och opartiska rådgivare samt varsel och stridsåtgärder. Reglerna i avtalet ersätter vissa regler i huvudavtalet.

Grafisk form: Intellecta Corporate
ISBN: 91 7650 278 3
OFR, Box 52 60, Stockholm, www.ofr.se
November 2013 / Edition 2
Tryck: JustNu, 2013
Foto: Shutterstock

Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR) är en uppdragsstyrd förhandlings- och serviceorganisation för fjorton fackliga organisationer med medlemmar inom offentlig sektor. Tillsammans representerar medlemsförbunden drygt 563 500 medlemmar. Inom OFR samråder och samarbetar förbunden i gemensamma frågor samtidigt som de behåller en stark självständighet.

OFR har uppdrag inom följande områden:

Pension och försäkring, Arbetsmiljö, prevention och trygghet, Samhällsekonomi och lönestatistik, EU-bevakning, Information och omvärld.

OFRs medlemsförbund:

Läraryrket, Vision, Vårdförbundet, Fackförbundet ST, Lärarnas Riksförbund, Akademikerförbundet SSR, Sveriges läkarförbund, Polisförbundet, Ledarna, Officersförbundet, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Försvarsförbundet, Tull-Kust och Teaterförbundet.

www.ofr.se

